



GÖTEBORGS UNIVERSITET  
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

# En kritisk diskursanalys av debatten om köttkonsumtion

Carolina Lodeiro

Rapportnummer	VT 12-38
Uppsats/Examensarbete:	C-uppsats, 15 hp
Program/kurs:	Hälsopromotionsprogrammet, IKG 243
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt-2012
Handledare:	Frida Petersson
Examinator:	Göran Patriksson



GÖTEBORGS UNIVERSITET  
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Rapportnummer:	VT12-38
Titel:	En kritisk diskursanalys av debatten om köttkonsumtion
Författare:	Carolina Lodeiro
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program/kurs:	Hälsopromotionsprogrammet, IKG 243
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Frida Petersson
Examinator:	Göran Patriksson
Antal sidor:	33
Termin/år:	Vt-2012
Nyckelord:	köttkonsumtion, kritisk diskursanalys

## Sammanfattning

Uppsatsen syfte är att kritiskt granska och analysera debatten om en minskad köttkonsumtion i Sverige mellan åren 2002 och 2011. Genom att använda kritisk diskursanalys är ambitionen att synliggöra hur olika aktörer talar om köttkonsumtion, hur deras ställningstaganden motiveras samt hur vissa påståenden framställs som mer självklara än andra. Syftet har även varit att undersöka sambandet mellan språkbruk och upprätthållandet av normer i samhället.

Materialet består av arton artiklar från tre svenska tidningar, två dagstidningar och en kvällstidning samt en interpellationsdebatt i riksdagen.

Kritisk diskursanalys har använts både som teori och metod, med Faircloughs tredimensionella modell som utgångspunkt och analysverktyg. Studiens resultat visar att det främst är politiker från miljöpartiet och vänsterpartiet samt representanter för olika intresseorganisationer som är delaktiga i debatten. De diskurser som kunnat urskiljas har fått namnen den globala rättvisediskursen, folkhälsodiskursen, den nationalromantiska diskursen, den biologiska diskursen samt konsumentdiskursen. Det framgår genom analysen att det finns två olika uppfattningar om vad som är problemet med dagens köttkonsumtion; dels att svenska folkets konsumtion av kött är för hög, dels att det är den svenska importen av kött som är för hög. I linje med dessa problemformuleringar kan två olika lösningar utskiljas; att reglera köttkonsumtionen genom politiska styrmedel som exempelvis en köttskatt, respektive att informera konsumenterna om att handla ”rätt” kött, d.v.s. svenskt kött, utan att för den sakens skull minska köttkonsumtionen. Genom analysen av materialet framkommer det också att alla diskurser är med att reproducera köttnormen.



**GÖTEBORGS UNIVERSITET**  
**INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP**

## **Förord**

Tack vare min eminenta handledare Frida Petersson har det varit otroligt lärorikt att skriva denna uppsats. Hennes engagemang och inte minst hennes tålamod har gjort denna process givande och väldigt spännande. Hon har under arbetets gång ständigt återkommit med konstruktiv kritik och vi har fört en mycket givande dialog angående studiens syfte. Tack Frida för all hjälp och vägledning, jag hoppas att jag med din hjälp lyckats åstadkomma ett kreativt och stringent arbete.

<b>Introduktion</b> .....	1
<b>Syfte</b> .....	1
<b>Begreppsdefinition</b> .....	2
<b>Förförståelse</b> .....	2
<b>Köttkonsumtion i Sverige</b> .....	4
<b>Näringsaspekter av kött</b> .....	5
<b>Köttproduktionens miljöpåverkan</b> .....	5
<b>Köttkonsumtion ur ett folkhälsoperspektiv</b> .....	6
<b>Köttet i politiken</b> .....	7
<b>Socialkonstruktionism</b> .....	8
<b>Diskursanalys</b> .....	8
<b>Kritisk diskursanalys</b> .....	9
<b>Faircloughs tredimensionella modell</b> .....	10
<b>Analytiska begrepp</b> .....	11
<b>Val av metod</b> .....	12
<b>Urval och avgränsning</b> .....	12
<b>Insamling av material</b> .....	13
<b>Dataanalys</b> .....	13
<b>Etiska ställningstaganden</b> .....	14
<b>Debattens aktörer</b> .....	15
<b>Debattens argument</b> .....	16
<i>Argument för en minskad köttkonsumtion</i> .....	16
<i>Argument mot en minskad köttkonsumtion:</i> .....	19
<b>Debattens diskurser</b> .....	21
<i>Den biologiska diskursen</i> .....	21
<i>Den nationalromantiska diskursen</i> .....	22
<i>Folkhälsodiskursen</i> .....	22
<i>Konsumentdiskursen</i> .....	23
<b>Hur förs den diskursiva kampen i debatten om köttkonsumtionen?</b> .....	24
<b>Metoddiskussion</b> .....	26
<b>Resultatdiskussion</b> .....	26
<b>Slutsats</b> .....	28
<b>Framtida forskning</b> .....	28
<b>Referenser</b> .....	30
<b>Bilaga I – Studiens textmaterial</b> .....	33

# Introduktion

*Medan planeten blir hetare blir människor fetare. Världen snurrar med full fart mot dessa två kriser... En tröst är att vi knappast kommer att behöva oro oss för slutet- då har vi redan hunnit äta oss till döds.”*  
(Gunhild A. Stordalen, läkare i GP 2011-10-09)

En ökning av köttkonsumtionen de senaste åren har lett till en debatt om köttkonsumtionens negativa påverkan på klimat och hälsa och eventuella åtgärder som bör tas för att komma tillrätta med detta problem. Jordbruksverkets senaste statistik visar att svenskarna år 2010 nådde en rekordnivå av köttätande. 85 kilo kött per person konsumerades och det är vår konsumtion av allt slags kött som ökat (Jordbruksverket, 2012a). Miljöavgifter på vegetabilier som används till foder, köttskatt eller vegetariska dagar i offentlig verksamhet som skola och äldreomsorg, har lyfts fram som förslag för att minska köttkonsumtionen. I den svenska husmanskosten är köttet en given huvudingrediens och normen i samhället är att äta kött. Då frågan om köttkonsumtionens påverkan på människa och miljö är relativt nytt fenomen framstår det som viktigt att studera hur köttkonsumtion definieras och hur debatten förs för att på så vis synliggöra normer kring mat, och då främst kött, i samhället. En norm kan beskrivas som det normala eller godtagna beteendet inom en social grupp. Det kan också vara en handlingsregel eller ett påbud om hur något bör vara. Det finns ett förhållande mellan maktstrukturer och normer, vilket gör att ledande normer ofta upprätthåller maktstrukturer i samhället (NE, 2012). Då normer i samhället även påverkar våra matvanor är det av vikt för bl.a. folkhälsan att undersöka och synliggöra hur dessa normer upprätthålls, för att kunna minska förekomsten av livsstilsrelaterade sjukdomar. Ett sätt att göra det är att studera och kritiskt granska debatten som förs och vilka verklighetsbilder som där framställs som sanna. Det är detta min studie kommer att handla om.

## Syfte

Att kritiskt granska och analysera debatten om köttkonsumtion i svensk dagspress mellan åren 2002 och 2011. Genom att använda kritisk diskursanalys är min ambition att spåra hur olika aktörer i debatten talar om köttkonsumtion, samt hur olika ställningstaganden motiveras. Genom att studera och synliggöra hur vissa attityder och påståenden framställs som mer ”sanna” och självklara än andra, är mitt syfte också att utforska sambandet mellan språkanvändning och upprätthållandet av maktförhållanden i samhället.

## Frågeställningar

1. Vilka aktörer finns med i debatten?
2. Vilka argument används?
3. Vilka övergripande diskurser i debatten om köttkonsumtion går att urskilja?
4. Hur förs den diskursiva kampen i debatten om köttkonsumtion, d.v.s. hur framställs vissa normer och antaganden som mer självklara än andra?

## Begreppsdefinition

För att underlätta för läsaren och samtidigt tydliggöra studiens syfte tänker jag här definiera ett par centrala begrepp,

– *Diskurs* kan beskrivas som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt ur världen)” (Winther Jørgensen & Phillip, 2000. s.7). En diskurs kan förstås som en bestämd, tvingande talordning som möjliggör vissa sätt att tala men utesluter andra. Den diskurs som används inom sjukvården skiljer sig t.ex. från den diskurs som används inom den akademiska världen på universitetet.

– *Diskursordning* är olika diskurser som återfinns inom ett visst område, summan av alla de diskurser som används inom en social institution (Ibid.). Det kan även beskrivas som ett slags system som utgör de diskurser som står till förfogande. En diskursordning kan utesluta vissa sätt att uttrycka sig på, genom att lägga restriktioner på vad som är tillåtet att säga.

– *Diskursiv kamp* innebär att olika diskurser kämpar om att uppnå *hegemoni*, d.v.s. att vara den dominerande diskurs som beskriver världen utifrån sin egen världsbild.

– *Norm* är ett begrepp för allmänt delade men ofta underförstådda regler och förhållningssätt. En norm i Sverige är t.ex. att arbeta hundra procent. Skillnaden mellan norm och diskurs är att då en diskurs handlar om en kommunikativ händelse kan en norm uttrycka ett förhållningssätt eller en standard inom flera olika områden.

## Förförståelse

Att redovisa sin förförståelse är alltid mycket viktigt men kanske särskilt viktigt vid diskursanalytiska studier, då vår förförståelse påverkar och styr vilka diskurser vi väljer. Som vegetarian i över femton år är vegetarisk kost och vegetabilier ett stort intresse, lika stort är mitt intresse för miljö, hälsa och hållbar utveckling. Att vara vegetarian är för mig en självklarhet och en livsstil, anledningarna till detta är flera. Jag anser för det första att man inte behöver döda djur för att få mat idag, för det andra tänker jag på hur djurhållningen och köttproduktionen ser ut. För det tredje är jag vegetarian av miljöskäl, då köttproduktionen kräver betydligt mer av jordens resurser än vegetabilisk kost. Dessutom hänger min vegetariska livsstil samman med sensoriska och hälsomässiga skäl då jag föredrar vegetarisk mat smakmässigt och även uppfattar att min kropp mår bättre utan kött.

Då jag funderade på ämne till uppsatsen, var min första tanke att göra en studie som undersökte samhälleliga normer kring köttätande. Jag uppfattar köttätande som en norm i vårt svenska samhälle och jag är intresserad av att undersöka de sociala strukturer som upprätthåller denna norm. Jag anser att valet om att äta kött bör vara lika medvetet som det att avstå, och har länge funderat över vad som ger köttet dess symboliska betydelse, alltså vad som gör att köttet idag kommit att uppfattas som en okränkbar vana och en mänsklig rättighet. Jag uppfattar även att det finns en föreställning om att kött och manlighet hänger ihop, alltså att köttkonsumtion anses som en typiskt ”manlig” egenskap medan konsumtion av frukt och grönt anses mer ”kvinnligt”.

Genom att redogöra och vara helt öppen med min förförståelse och kontinuerligt reflektera över min förförståelses inflytande under analysarbetet har jag försökt att hantera forskningens krav på neutralitet och objektivitet på bästa möjliga sätt.

# Bakgrund

Jag kommer i detta kapitel att gå igenom tidigare nationell och internationell forskning som belyser köttkonsumtion i Sverige, näringsaspekter på kött, köttproduktionens miljöpåverkan, köttkonsumtion och folkhälsa samt hur ämnet har uppmärksammats i svensk politik. Den forskning som jag funnit specifikt om debatten kring en minskad köttkonsumtion är endast en svensk kandidatuppsats från 2011 som berör den nya ”köttdiskursen”<sup>1</sup> Inom ämnet kostvetenskap har området främst studerats med utgångspunkt i miljöpåverkan och jag har inte funnit någon annan diskursanalytisk studie inom min egen disciplin. Dock finns flera studier om köttkonsumtionens påverkan på hälsa och miljö samt kritiska diskursanalyser inom andra fält.

## Köttkonsumtion i Sverige

Mat är liksom språk och konst en del av människans kultur. Kultur kan i sin tur definieras som kollektiva värderingar av kunskap, tro, moral, vanor och liknande som en grupp delar och har gemensamt (Abrahamsson, Andersson, Becker & Nilsson, 2006). Matkultur blir därför inte bara *vad* vi äter utan *hur*, *varför* och med *vem*. Maten har dessutom ett symbolvärde som bl. a. kan indikera tillhörighet till en viss kultur eller socioekonomisk grupp.

I Sverige har kött sedan lång tid haft en betydande roll i den svenska mattraditionen och kulturen. Husmanskosten utgår från köttet, som har en central del på tallriken, och kött är för många huvudingrediensen i en måltid. De senaste hundra åren har det skett en stor förändring av det svenska samhället. Levnadsstandarden för gemene man har ökat avsevärt, vilket har påverkat matvanorna starkt. Köttkonsumtionen har ökat i takt med levnadsstandarden vilket i sin tur har påverkat jordbruket. T.ex. ställdes en stor del av produktionen av cerialier om till djuruppfödning och med det kom foderbidrag, en större satsning på avel och således en högre avkastning (Dahlin & Lindeskog, 1999).

Idag produceras ca 500 000 ton kött om året i Sverige (Jonsson, Marklinder, Nydahl & Nylander, 2007). Produktionen och handeln med kött är dock i ständig förändring och produktionen av nötkött och griskött har de senaste åren minskat i Sverige, dock utan att konsumtionen gått ner. Detta gör att Sverige i dag är beroende av importerat kött. Även det faktum att priserna på kött blivit lägre, kan tänkas ha bidragit till den ökade konsumtionen, med ytterligare ökad import som konsekvens (Ibid).

Svenskarnas köttkonsumtion ökar alltså. Jordbruksverkets senaste statistik (2012b) visar att svenskarna år 2010 nådde en rekordnivå av köttätande. 85 kilo kött per person konsumerades (varav ca 2,2 kg viltkött) och det är vår konsumtion av allt slags kött som ökat (Ibid).

Enligt ”Riksmaten”<sup>2</sup> (Livsmedelsverket, 1998) som gjordes 1997-98 konsumerade en kvinna i Sverige då ca 100 gram kött per dag och en man ca 130 gram. Undersökningen visar även att högutbildade (med universitets eller högskoleutbildning) äter mer grönsaker än lågutbildade (med enbart grundskoleutbildning), men inte nödvändigtvis mindre kött.

---

<sup>1</sup> Pöllänen, E. (2011). *Den gamla köttdisken och den nya köttdiskursen*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

<sup>2</sup> En ny ”Riksmaten” har gjorts, men resultatet kommer inte att redovisas förrän hösten 2012,



## Näringsaspekter av kött

Kött är ett näringsämne vars sammansättning kan anses fördelaktig för människan, då det innehåller högvärdigt protein, mineraler (så som hemjärn, zink och selen) samt vitaminer. Viktigast av vitaminerna är B- vitamin som endast förekommer i animaliska livsmedel. Kött innehåller vidare så mycket som 20 procent protein samt alla essentiella aminosyror (Jonsson et al. 2007). Trots detta bör människan konsumera måttliga mängder, för att inte intaget av fett och proteiner ska bli för högt. Energiinnehållet i kött varierar beroende på fettinnehållet och framför allt i kött från idisslare är andelen mättat fett hög vilket ger en ofördelaktig fettsyrasammansättning (Ibid).

Svenskarna har i dag fördubblat sin andel energi från fett mot en minskning av andelen energi från kolhydrater (Dahlin & Lindeskog, 1999). Tillsammans med en minskad fysisk aktivitet har detta lett till en rad nya livsstilssjukdomar så som obesitas, hypertoni och diabetes typ 2.

När det gäller kött och dess påverkan på hälsan är det också intressant och viktigt att se till den mikrobiologiska aspekten. Mikroorganismer på kött bildar nedbrytningsprocesser som påverkar kvaliteten negativt. Dessa bakterier finns främst på köttets yta vilket gör att fettlagret ytterst på kroppen har en skyddande effekt före slakt och styckning. När djuret sedan sönderdelas kan dessa bakterier spridas på alla ytor, vilket betyder att ju mer sönderdelat köttet är, ju större blir ytan, vilket i sin tur leder till att köttfärs generellt är mer utsatt för bakterier än en biff (Jonsson et al. 2007).

Livsmedelsverkets (2011b,) och World Cancer Research Funds (WCRF, 2007) forskning visar att risken för hjärt-kärlsjukdom samt vissa former av cancer ökar vid ett högt intag av rött kött och charkprodukter. WCRF är en organisation som bedömer vetenskapliga studier och som även undersöker hur människors matvanor påverkar risken för cancer. 2007 gav WCRF ut en rapport, "Diet and Cancer report" där de sammanfattar de senaste tio årens forskning kring cancer och kostvanor. I rapporten har de även sammanställt tio råd med avseende att minska risken för cancer, vilka de har övertygande eller troliga bevis för. Det femte rådet handlar om att begränsa sitt intag av rött kött till 500 gram i veckan, samt att undvika charkuteriprodukter.

En ny svensk meta-studie (Larsson & Wolk, 2012) från Karolinska Institutet visar på ett statistiskt signifikant samband mellan en ökad konsumtion av charkuteriprodukter och risk för bukspottskörtelscancer. Enligt studien ökar risken med 19 procent för varje 50 gram (cirka en portion) av charkuteriprodukter. Det fanns inget generellt samband mellan rött kött och risken för bukspottskörtelscancer hos kvinnor men däremot hos män. Männerna i studien konsumerade rött kött i högre utsträckning än kvinnorna, vilket kan visa på en tröskeffekt med en ökad risk för bukspottskörtelscancer vid ett väldigt högt intag av rött kött.

## Köttproduktionens miljöpåverkan

Vi vet genom forskning att köttproduktionen idag bidrar till en stor del av världens växtgasutsläpp och således klimatförändringar. Globalt står köttproduktionen för mer utsläpp än transportsektorn och i Sverige är det ungefär 15 procent av växthusgaserna som kommer från jordbruket. Då mycket av det som odlas i Sverige är djurfoder uppskattas ungefär tio procent av växthusgaserna som släpps ut komma från djurproduktionen (Bertilsson & Börjesson, 2008).

Köttproduktionen påverkar miljön i fler avseenden än klimatet och inte bara negativt. T.ex. kan en betande idisslare i det svenska landskapet främja den biologiska mångfalden (Naturskyddsföreningen, 2009). Naturskyddsföreningen menar dock att för att undvika en framtida allvarlig klimatförändring bör köttkonsumtionen minska drastiskt, då skillnaden av utsläpp mellan vegetabilier och kött är stor. Nötkött är det kött som har störst påverkan på klimatet, men som tidigare nämnts har idisslare en viktig roll i bevarandet av ekosystemet och den biologiska mångfalden, medan exempelvis gris och kyckling ges spannmålsfoder som människan annars kunnat äta. 70 procent av den svenska åkerarealen går åt till foderodling, och hälften av all odlad spannmål används till foder, vilket är ogynnsamt energimässigt sett (Ibid).

FN:s livsmedelsorgan FAO uppmärksammade år 2006 köttkonsumtionens miljöpåverkan i sin rapport ”Livestock’s Long Shadow – Environmental Issues and Options” (Castel, V., Gerber, P., de Haan, C., Rosales, M., Steinfeld, H. & Wassenaar, T. 2006). De nämner inte bara växtgasutsläpp utan även bland annat vatten – samt energiåtgång. Enligt rapporten nyttjar boskapssektorn mer än åtta procent av vattenresurserna i världen, medan stora delar av världen lider av vattenbrist. Att producera kött kräver mycket mer vatten än vegetabilier, så att minska köttkonsumtionen kan minska vattenbristen. Energiåtgången för köttproduktion är även den mycket större än vid produktionen av vegetabilier; det går åt ungefär nio kilo vegetabilier för ett kilo nötkött. FAO understryker att det är mycket viktigt att ta krafttag mot boskapssektorns miljöpåverkan och ett sätt att göra det är att se till att priset på livsmedel avspeglar de miljömässiga kostnaderna.

## **Köttkonsumtion ur ett folkhälsoperspektiv**

I Sverige styrs folkhälsoarbetet av det övergripande folkhälsomålet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen” (Regeringen, 2008). Under detta mål finns tio centrala målområden varav det tionde är ”Matvanor och Livsmedel”. I regeringens proposition (2007/08:110) står det att de medel som avsatts för detta målområde är till för att förstärka det arbete som utförs inom särskilt viktiga områden så som arbetet med att främja bra kostvanor. Dock nämns inte köttkonsumtion specifikt. Livsmedelsverket är en statlig myndighet som under Landsbygdsdepartementet arbetar med att vägleda och informera konsumenter om bra matvanor och hur maten påverkar hälsan. Verket ansvarar också för regleringar och kontroller av livsmedel. De verktyg som används är bl.a. matcirkeln och tallriksmodellen. I matcirkeln grupperas livsmedel med liknande näringsinnehåll för att demonstrera hur man bör äta för att ha en varierad kosthållning. Tallriksmodellen visar proportioner mellan tallrikens olika delar men ingenting om hur mycket man ska äta. Svenska Näringsrekommendationer (Livsmedelsverket, 2005) ger näringsmässiga riktlinjer för en kost som ska ge underlag för en god hälsa. SNR ger rekommendationer om intaget av fett, kolhydrater, proteiner samt vitaminer och mineraler, dock inte för specifika livsmedel så som kött. Rekommendationerna förutsättes bli använda för planering av kost för grupper, som underlag för undervisning och värdering av kost men även som underlag för livsmedels- och nutritionspolitik (Ibid.).

## Köttet i politiken

På svensk politisk nivå har köttkonsumtionens negativa följder för folkhälsan och miljön uppmärksamats. År 2005 utkom ”Biffen, Bilen, Bostaden, Hållbara laster -smartare konsumtion” (Edman, 2005), en offentlig utredning med syfte att definiera begreppet ”hållbar konsumtion” samt formulera en handlingsplan för hur detta skulle kunna uppnås. Ett av områdena som fokuseras på är ”Ät S.M.A.R.T” modellen som är ett verktyg med syfte att visa hur matvanor kan förändras för att bli mer hälsosamma och miljövänliga (CTN, 1999). Utredningen föreslår bl.a. en nationell satsning för att utbilda personal inom den offentliga sektorn i ”S.M.A.R. T mat”, i detta ingår att minska köttkonsumtionen med 25 procent. Förändringar enligt S.M.A.R. T modellen bedöms ge både hälsomässiga, miljömässiga samt ekonomiska vinster, vilket i sin tur gynnar en hållbar livsmedelskonsumtion (Edman, 2005).

I en interpellation<sup>3</sup> (2006/07:318 Köttkonsumtionens miljöpåverkan) i riksdagen från 2007 har även vänsterpartisten Jacob Johnson ställt frågan om köttkonsumtionens miljöpåverkan till jordbruksministern Eskil Erlandsson. Johnson hävdar att boskapssektorn ger upphov till mer utsläpp av växtgaser än transportsektorn. Detta då det genom skövling av skog för att skapa betesmark, sker ett utsläpp av koldioxid som tidigare varit bundet i träden. Även djurens matsmältning, gödsling, produktion och transport av boskap och foder bidrar till en stor mängd utsläpp. I interpellationen föreslår Johnson vidare en miljöavgift på vegetabilier som ska användas som foder (vilket skulle öka priset på köttet), en miljöbonus för vegetabilisk produktion, en minskning av EU:s jordbrukssubventioner samt att det borde tas fram ett samlat nationellt program . Jordbruksministrarnas svar på interpellationen är att han inte ämnar reglera vidden av köttkonsumtion i Sverige och att det därför inte kommer att vidtas några åtgärder för en minskning av köttkonsumtionen i Sverige<sup>4</sup>.

2009 kom Vänsterpartiet med motionen<sup>5</sup> (Motion 2009/10: MJ468) ”Miljö och Rättvisa” där en av punkterna gällde en minskad köttkonsumtion, med underrubriker som mål för en minskad köttkonsumtion och avveckling av EU:s stöd till köttindustrin, men förslaget avsågs.

I september 2011 kom en motion från Miljöpartiet för en minskad köttkonsumtion. Där hävdas att ”Djurhållningen påverkar klimatet mer än transporter enligt FN. Deras uppskattning är att djurhållningen står för 18 procent av växthusgaserna. Enligt World Watch Institute står djurhållningen för hälften av världens växthusgaser beroende på att man räknar in följd effekter av djurhållningen på klimatet” (Motion 2011/12: MJ258). Motionens förslag om mål och strategier för en minskad köttkonsumtion röstades dock ner av riksdagen. På en politisk nivå finns hittills inga policys eller styrdokument kring en minskad köttkonsumtion i Sverige men ideella organisationer och intresseföreningar som ”Köttfri måndag” jobbar på olika sätt för att få individer att minska sin köttkonsumtion.

---

<sup>3</sup> Interpellation innebär en fråga i riksdagen från enskild ledamot till statsråd.

<sup>4</sup> Debatten i sin helhet utgör underlag för min analys.

<sup>5</sup> Motion är ett förslag till beslut som väcks av en enskild person eller flera i en beslutande församling, i motsats till proposition som är ett förslag från ett styrande organ så som regeringen.

# Teori

Då syftet med studien är att undersöka och kritiskt granska debatten om köttkonsumtion, studera kommunikationsprocesser och på hur de olika aktörerna argumenterar samt hur detta kan tänkas påverka vår förståelse av fenomenet, har jag valt att använda mig av kritisk diskursanalys som teori och metod. Främst används Faircloughs tredimensionella modell, då den anses vara väl lämpad för studier inom kommunikationsprocesser i samhället, vilket denna studie är del av. Det diskursanalytiska angreppssättet utgör en helhet av både teori och metod och innehåller både teoretiska modeller och metodologiska riktlinjer, vilka enligt Winther Jörgensen & Phillips (2000) är sammanlänkade. I detta kapitel kommer jag att redogöra för studiens teoretiska utgångspunkter, några centrala diskursanalytiska begrepp och Norman Faircloughs tredimensionella modell som alltså utgör grunden för min textanalys.

## Socialkonstruktionism

Diskursanalys har sin grund i socialkonstruktionismen, ett teoretiskt perspektiv som vilar på fyra nyckelpremisser. Dessa nyckelpremisser utgör grunden för det socialkonstruktionistiska fältet, och Burr (1995) beskriver dessa som;

- vikten av att ha en kritisk ståndpunkt till den rådande synen på kunskap,
- det att vår världsuppfattning är präglad av historien och kulturen, vilket gör att de kan förändras över tid.
- social interaktion och möten mellan människor bygger upp gemensamma sanningar om världen, då vår kommunikationsprocess bidrar till att konstruera vår sociala värld (genom den diskursiva kampen).
- den ”sanning” som erkänns, utesluter på så sätt andra sätt att se på världen, vilket får konkreta konsekvenser. Det finns på så vis ett samband mellan kunskap och social handling.

Den konstruktionistiska grundtanken innebär att det inte går att skriva eller prata om verkligheten utan att tolka den, då språket konstruerar vår verklighet. Språket är med att forma vår bild av världen, vilket leder till att det vi säger eller skriver representerar verkligheten subjektivt (Börjesson, 2003). Detta innebär att det inte finns någon objektiv sanning eller verklighet, utan att det vi tror oss veta om världen är avhängigt av vår kultur och tiden vi lever. Det är som Margareta Bäck-Wiklund (1988) uttrycker det, det ”sunda förnuftet” eller vardagskunnandet om samhället människan lever i som skapar den sociala konstruktionen av verkligheten. Det betyder att för att få förståelse om hur samhället konstrueras är människans subjektiva betydelser centrala.

## Diskursanalys

Begreppet diskurs beskrivs på olika vis i litteraturen, men en vanlig definition av diskurs är ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Winther Jörgensen & Phillips, 2000 s.7). En diskurs kan alltså ses som en tvingande, bestämd talordning som möjliggör vissa sätt att tala om och förstå världen, samtidigt som andra sätt omöjliggörs och utesluts. Den politiska diskursen eller den medicinska diskursen är exempel på stora diskurser, som innefattar en viss struktur eller mönster för hur språket används inom just den specifika diskursen.

Att undersöka diskurser och sociala konstruktioner är enligt Börjesson (2003) just att fundera över *vad* och *hur* något sägs samt *vem* som får tala. Diskursanalysen beskrivs vidare som

”en konst att fånga det för-givet-tagna, det som är lika dolt som självklart sant ” (Ibid. s.23). En diskursanalys är således inte en ren textanalys, utan en analys som medverkar till förståelse av en specifik diskurs förutsättningar och sammanhang, kanske även konsekvenser, genom den konstruktion av verkligheten som den är del av att upprätthålla (Sahlin, 1999).

I boken ”Diskursanalys som teori och metod” (2000) av Winter Jørgensen & Phillips, vilken jag använt som primär källa för teori, presenteras tre riktningar inom diskursanalysen.

Alla tre riktningar utgår från tanken att vårt sätt att använda språket är med att skapa och förändra våra sociala relationer och vår omvärld. De tre angreppssätt som presenteras är diskursteori, kritisk diskursanalys och diskurspsykologi. Det som främst skiljer den kritiska diskursanalysen från de övriga är just att den ämnar vara kritisk, genom att vara politisk engagerad i social förändring.

## **Kritisk diskursanalys**

Det finns flera olika riktningar inom det kritiskt diskursanalytiska fältet, men Norman Faircloughs angreppssätt består av utvecklade och specifika teorier och modeller för textnära språkanalys. Trots skillnad delar de olika kritisk- diskursanalytiska perspektiven fem gemensamma drag vilka presenteras nedan (enligt Fairclough i Winter Jørgensen & Phillips, 2000 s. 67).

1. Kulturell och social utveckling sker delvis genom textkonsumtions- och textproduktionsprocesser, (diskursiva praktiker) vilka har delvis en karaktär av lingvistik och diskursivitet.
2. ”Diskurs är både konstituerande och konstituerad (...) och står i ett dialektiskt förhållande till andra sociala dimensioner” (Ibid. s.67).
3. Användandet av språket ska utforskas och undersökas utifrån erfarenhet i sin sociala kontext.
4. Kritisk diskursanalys är ett verktyg för social förändring, med en strävan mot mer jämlika maktförhållanden i kommunikationsprocesser.
5. Den kritiska diskursanalysen är inte politiskt neutral, utan strävar efter att synliggöra ojämlika maktförhållanden med intentionen att möjliggöra social förändring.

Fairclough har skapat en modell som kan användas som verktyg för att analysera diskurser (Winter Jørgensen & Phillips, 2000 s.74).

## Faircloughs tredimensionella modell

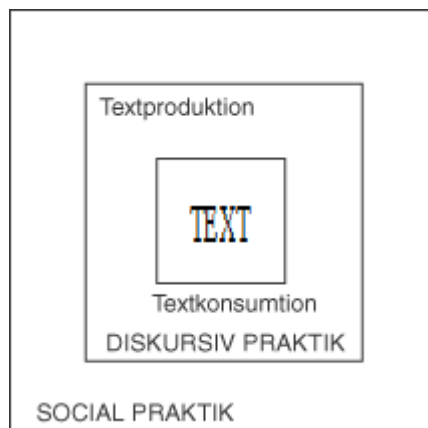


Fig. 1: Faircloughs tredimensionella modell

Modellen är tredimensionell och innehåller flera olika begrepp för vilka redogörs nedan. En central utgångspunkt är att diskurser inte bara är konstituerande utan även konstituerade (Ibid.s71). De både återger och ombildar vår kunskap och våra relationer, vilket gör diskurser argumenterande och diskuterande till sin karaktär. Fairclough menar att enbart textanalys är ofullständig som diskursanalys, då den inte synliggör sambandet mellan texten och strukturerna eller utvecklingen i samhället. Vid en diskursanalys bör inriktningen alltså vara dels den kommunikativa händelsen, i detta fall debattartiklarna och ledarna som valts ut som textmaterial, samt diskursordningen som här är de olika diskurser som framkommer i debatten om en minskad köttkonsumtion.

Enligt Fairclough är varje fall av språkbruk en kommunikativ händelse, som har tre dimensioner – en text, i detta fall artiklarna som valts ut.

– en diskursiv praktik; författaren av artikeln samt läsaren och användningen av artikeln.

– en social praktik; eventuella konsekvenser av artikeln så som exempelvis en politisk policy för en minskad köttkonsumtion. Här menar Fairclough att den kritiska diskursanalysen är otillräcklig och att det behövs någon annan kulturteori eller liknande för analys av denna nivå/dimension (Ibid. 74). Diskursiv praktik syftar på de produktions- och konsumtionsprocesser som texten är del av och social praktik är det större sammanhang diskurserna är del av.

De två första dimensionerna är en del av den (i modellen) yttersta. Det innebär att såväl text som den diskursiva praktiken och den diskursordning den ingår i bör undersökas, samt hur ramarna för den diskursiva praktiken ser ut. Det är först i denna slutliga analys man kan studera den sociala praktiken d.v.s. eventuell förändring eller ideologiska konsekvenser. Analysen av den diskursiva praktiken, undersöker hur författaren av texten upprätthåller eller omstrukturerar redan existerande diskurser och hur konsumenten av texten sedan gör detsamma genom sin tolkning.

Då målet med den kritiska diskursanalysen är att synliggöra förhållandet mellan användningen av språket och den sociala praktiken, analyseras varje kommunikativ händelse som en del av diskursordningen (Ibid. s.76). Varje fall av språkbruk återger eller ifrågasätter diskursordningen, genom att vara en del av den sociala praktiken och genom dess relation till diskursordningen.

## Analytiska begrepp

I textanalysen fokuseras dels formella drag som vokabulär och grammatik men även sammanhanget mellan olika texter. Jag har valt att använda mig av följande teoretiska begrepp som analysverktyg.

*Modalitet* handlar om hur starkt något påstås, graden av affinitet (i säkerhet med) med uttalandet. T.ex. ”den är farlig” (hög affinitet) eller ”jag tycker den är farlig” (låg affinitet). Modalisering är ett sätt att få ett visst påstående eller tolkning att framstå som objektivt, självklart och ”sant”. Vilken modalitet som används påverkar diskursens konstruktion av sociala relationer, som t.ex. tillåtelse, vilket sätter författaren eller talaren i position att ge den berörde lov att göra något.

*Transitivitet* analyserar hur händelser och processer förbinds, d.v.s. frånvaron eller förekomsten av objekt i en sats. Genom att studera detta kan man tydliggöra hur någon (eller några) kan fräntas ansvaret för vissa handlingar, genom att lägga fokus på konsekvenserna och bortse från de handlingar som ledde fram till dem. Ett exempel kan vara ”igår avskedades tio lärare”, vem som avskedade dem eller varför framkommer inte i meningen.

Begreppet *intertextualitet* används för att undersöka vilka andra texter som refereras till, exempelvis när det hänvisas explicit till andra texter i det aktuella dokumentet. Begreppet används som ett verktyg för att kunna spåra den diskursiva och sociala praktiken. Texter eller kommunikativa händelser är aldrig helt nya. Att studera intertextualiteten i denna studie innebär att undersöka vilken typ av rapporter eller tidigare studier som används som bakgrund eller källor i artiklarna.

*Interdiskursivitet* är en form av intertextualitet som beskriver olika diskurser inom och/eller mellan andra diskurser. Flera olika diskurser inom en diskurs kan visa på förändringar i samhällsprocesser medan få diskurser kan var ett tecken på ett upprätthållande av sociala strukturer (Ibid.s.87).

*Diskursordning* är ett begrepp som syftar på ”ett avgränsat antal diskurser som strider i samma terräng” (Ibid. s. 34). Diskursordning är alltså dels ett antal diskurser inom samma område vilka kan hamna i konflikt, dels platsen eller området för *diskursiv kamp*. I den diskursiva kampen kämpar de olika diskurserna om olika verklighetsbilder, om vilken diskurs som representerar den ”sanna” verkligheten, samt om att uppnå *hegemoni*. Hegemoni kan beskrivas som ”en bestämd synpunkts herravälde” (Ibid. s.13).

Det diskursteoretiska begreppet *flytande signifikant* har också kommit att användas i analysarbetet. Flytande signifikant syftar på ett begrepp som är öppet för olika innehåll. När olika diskurser använder samma begrepp men ger det olika innebörd, kan det visa på en kamp mellan olika diskurser om att få ge just sitt innehåll eller sin betydelse åt ett specifikt fenomen.

# Metod

## Val av metod

Denna studie har en kvalitativ ansats och den teoretiska utgångspunkten har varit socialkonstruktionism (se föregående kapitel). Eftersom jag var intresserad av att studera språklig kommunikation kopplat till större samhällsordningar valde jag att utgå ifrån ett diskursanalytiskt perspektiv och att använda den kritiska diskursanalysen som metod. Jag bedömde denna metod som användbar för att granska talet om köttproduktion och köttkonsumtion i den offentliga debatten och på så sätt spåra aktörer samt granska deras respektive argument. Vårt sätt att använda språket avspeglar och upprätthåller maktförhållanden i samhället samt återskapar en bestämd bild av verkligheten, vilket den kritiska diskursanalysen söker synliggöra. Då målet med den kritiska diskursanalysen är att utforska sambandet och förhållandet mellan användandet av språket och social praktik, framstod den som ett lämpligt verktyg för att studera och synliggöra hur vissa attityder och synsätt framställs som mer självklara och normala än andra (Winter Jörgensen & Phillips, 2000). Jag har valt att använda mig av Faricloughs tredimensionella modell för att metodiskt kunna gå till väga i min analys.

## Urval och avgränsning

Jag valde inledningsvis att begränsa min studie till att undersöka debatten om köttkonsumtion de senaste tio åren, då jag efter en sökning i Mediaarkivet (Retriever) bedömde att det är under dessa år som debatten varit som mest intensiv. Därefter valde jag att begränsa min datainsamling till tre svenska dagstidningar; Göteborgs- Posten (GP), en regional dagstidning, Dagens Nyheter (DN), en rikstäckande dagstidning, samt en rikstäckande kvällstidning, Aftonbladet.

Urvalet gjordes utifrån bedömningen att en stor del av den offentliga debatt jag önskade undersöka förts i dessa tidningar och inte i facktidningar eller tidskrifter. Även Winther Jörgensen och Philips (2000, s.8), menar att användandet av dagspress för diskursanalys är ett möjligt sätt att studera hur massmedia kan vara delaktig i att skapa vissa världsbilder. Jag har fokuserat på debattartiklar och ledarsidor, vilket innebär att jag valde bort de reportage och artiklar som legat under rubriker som till exempel ”kultur”, ”ekonomi” eller ”nyheter”. Även läsardebatter och insändare valdes bort av anledning att de inte speglar den debatt jag önskar fånga. Denna avgränsning gjordes utifrån studiens syfte, som var att kritiskt granska just den offentliga debatten om köttkonsumtionen.

Jag har som underlag för min analys även inkluderat en interpellation från vänsterpartisten Jacob Johansson till jordbruksministern Eskil Erlandsson från år 2007 och Erlandssons interpellationssvar, då jag med studiens syfte i åtanke bedömde denna text som relevant.

Mitt material består således av debattartiklar och ledare publicerade i tidningarna Göteborgs-Posten, Dagens Nyheter och Aftonbladet mellan år 2002-2011 samt en interpellation och debatten som följde denna i riksdagen.



## Insamling av material

Materialet samlades in genom sökningar på Göteborgs universitets biblioteks hemsida (GUNDA), i sökmotorn Mediaarkivet (ReTriver), samt på regeringens hemsida. Interpellationen hittades på regeringens hemsida och fanns både att lyssna på och som ett dokument att skriva ut (nästan tre A4-sidor). Artiklar från GP, DN samt Aftonbladet från 2002-01-01 till 2011-12-31 söktes i de utvalda tidningarnas sökmotorer. Sökordet som användes var ”köttkonsumtion” och ”minskad köttkonsumtion”.

Sökningen gav 77 träffar, och efter att ett urval gällande ledare och debattsidor gjorts återstod 18. Nedan visas en tabell med de artiklar som primärt utgjort grunden för undersökningen kategoriserade utifrån publiceringsår samt i vilken tidning de publicerats.

Årtal	Göteborgs- Posten	Dagens Nyheter	Aftonbladet	Totalt antal
2002	0	0	0	0
2003	0	0	0	0
2004	0	0	0	0
2005	4	0	0	4
2006	0	0	0	0
2007	2	0	2	4
2008	0	0	0	0
2009	0	0	1	1
2010	2	1	1	4
2011	2	1	2	5

I GP fanns totalt 10 artiklar, i DN totalt 2 och i Aftonbladet totalt 6 stycken.

År 2002 t.o.m. 2004 skrevs ingen debattartikel eller ledare om köttkonsumtionen men år 2005, samma år som den statliga utredningen ”Biffen, Bilen, Bostaden, Hållbara laster -smartare konsumtion” (Edman, 2005) presenterades, utkom fyra artiklar, samtliga publicerade i GP. Året efter finns ingen debatt som berör ämnet i de utvalda tidningarna, men år 2007 då köttkonsumtionens miljöpåverkan debatteras i riksdagen publiceras återigen fyra artiklar. År 2008 är det åter tyst i den media som granskats. De tre följande åren publiceras ett par artiklar per år.

## Dataanalys

Det första steget i analysprocessen var att strukturera och kategorisera artiklarna med studiens frågeställningar i åtanke. Faircloughs tredimensionella modell har hela tiden väglett min analys av materialet, genom att agera som metodologisk mall och genom hela analysprocessen har frågeställningarna varit styrande.

Först söktes alla aktörer i debatten upp, d.v.s. de som producerat textmaterialet. En tabell gjordes för att illustrativt visa vilka aktörer som deltagit i debatten samt vilka som ”saknats”, d.v.s. de aktörer

som jag ansåg vara relevanta för debatten så som djurrättsaktivister eller kostvetare. Nästa steg var att se vilka argument och förhållningssätt som använts för och emot en minskad köttkonsumtion, samt hur argumenten använts. Detta gjordes med hjälp av de teoretiska begrepp som beskrivits i studiens teoriavsnitt, d.v.s. modalitet och transitivitet. Därefter undersöktes vilka källor som refererades till i materialet, för att åskådliggöra graden av intertextualitet. Sedan utforskades vilka diskurser som kunde urskiljas i debatten och graden av interdiskursivitet.

De transkriptionsmarkörer som jag har använt mig av är indragna marginaler i de längre citaten samt mindre textstorlek och citat i löpande text har markerats med citationstecken. Pauser i citaten har markerats med (...) och när jag utelämnat delar har det angetts med...

Då det i kritisk diskursanalys är svårt att skilja resultat från analys (studiens resultat utgörs av textanalysen) kom detta att presenteras tillsammans i kapitlet Resultat och analys.

## **Etiska ställningstaganden**

Då jag funderade över forskningsetiska ställningstaganden gällande studien, använde jag Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (1990) som referens. Där finner man att de forskningsetiska principernas syfte är att förebygga eventuell konflikt mellan forskaren och deltagare i studien för att på så sätt skydda individen. Vetenskapsrådet förespråkar fyra etiska krav vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Då denna studie inte innefattar några uppgiftslämnare eller deltagare behöver inte hänsyn tas till några fysiska personer. Författarna till artiklarna är redan synliggjorda för allmänheten i tidningarna vari artiklarna publicerats och politikerna i riksdagens debatt är offentliga personer vilka jag inte anser det vara relevant att ge anonymitet. Då ambitionen är att studiens ska vara så transparent som möjligt har det dock varit viktigt att i min resultatredovisning hänvisa till varifrån de citat som använts kommer.

## Resultat samt analys

I detta kapitel redovisas resultatet utifrån studiens frågeställningar. Först presenteras en tabell som visar vilka aktörer som varit aktiva i den offentliga debatten om en minskad köttkonsumtion samt vilka som saknats. Detta görs då det i diskursanalys är intressant att undersöka även vilka röster som *inte* hörs i exempelvis en debatt. Det kan visa på huruvida den rådande diskursen är stängd för andra diskurser eller öppen för interdiskursivitet och således förändring.<sup>6</sup> Därefter redovisas de argument som använts samt hur argumenten läggs fram, d.v.s. med vilken säkerhet påstående uttalats och framställs. Slutligen redogörs för vilka övergripande diskurser som gått att urskilja i debatten och hur den diskursiva kampen förs d.v.s. hur vissa sanningar framställs som mer sanna än andra.

### Debattens aktörer

I de 18 artiklar som valts ut för analys, har ett flertal olika aktörer gått att spåra.

Tabellen nedan visar både de aktörer som varit delaktiga, eller som bedömts saknas, i debatten om köttkonsumtion.

	För	Emot	Summa
Läkare	1	0	1
Biologer	3	0	3
Politiker (MP, V)	6	0	6
Artister	1	0	1
Forskare	1	0	1
Intresseföreningar	5	0	5
Djurrättsaktivister	0	0	0
Miljö/ Jordbruksminister	0	0	0
Dietister/Kost- vetare	0	0	0

Tabellen visar att det saknas en motpart i den offentliga debatten. Alla som deltar är alltså *för* en minskad köttkonsumtion. I kategorin ”artister” ingår några skådespelare, sångare, en modedesigner och en komiker. De intresseföreningar som finns med i debatten är av stor bredd det, förekommer både ideella organisationer, privata aktörer och politiska förbund. Svensk mat- och miljöinformation (en ideell organisation som vill informera om hur matproduktionen påverkar klimat och miljö), Grön Ungdom (Miljöpartiets ungdomsförbund), Världsnaturfonden, 1,6 miljonerklubben (en klubb som jobbar för att främja kvinnors hälsa), 2,6 miljonerklubben (detsamma som den förra men för något yngre kvinnor), Earth Hour (en global klimatmanifestation som Världsnaturfonden organiserar), Naturskyddsföreningen, Middagsfrid (ett företag som levererar hem färdigplanerade

<sup>6</sup> Den diskursordning som råder är den som vars verklighetsbild dominerar debatten och den lägger därmed även restriktioner på vad som är tillåtet att uttrycka och vad som utsluts.

matkassar med recept), Köttfri måndag (en kampanj som verkar opinionsbildande för att minska köttkonsumtionen) och Klimataktion (en ideell förening som jobbar mot klimathotet).

Jordbruksministern, miljöministern, djurrättsaktivister samt dietister eller andra experter inom kost- och näringsvetenskap saknas i debatten, trots att området kan uppfattas som relevant för dem. Två kostexperter från TV har dock varit med som gemensamma författare i en av debattartiklarna. I sju av de arton artiklar som granskats har kvinnor uttalat sig, dock är det bara i en artikel som en kvinna står som ensam författare, i de andra sex artiklarna är det både kvinnor och män som står som gemensamma författare. I interpellationen är det en vänsterpartist och jordbruksministern (C) som debatterar.

## Debattens argument

### *Argument för en minskad köttkonsumtion*

#### Miljöargumenten

*Det skulle spara resurser att ersätta en stor del av dagens köttkonsumtion med konsumtion av sojaprodukter och andra baljväxter. Om alla människor levde som vi i Sverige skulle det krävas tre jordklot till och Naturvårdsverket rekommenderar att den svenska köttkonsumtionen ska minska med 75 procent (Grön Ungdom, 2005-08-21 i GP).*

De vanligaste argumenten för en minskad köttkonsumtion handlar om hotet mot miljön och då främst klimatet. I citatet ovan framstår det som att en minskad köttkonsumtion är det enskilt viktigaste individen kan göra för miljön. Att det skulle spara resurser att ”ersätta en stor del” av köttet visar att man inte förväntar sig eller att det är ett alternativ att helt ta bort köttkonsumtionen. Genom att referera till Naturvårdsverket tillskrivs påståendet trovärdighet och tyngd då Naturvårdsverket är en välkänd organisation vars fokus är miljöfrågor. Detta är en form av intertextualitet, något som enligt Fairclough visar på ett mått av förändringspotential (Winter Jörgensen & Phillips, 2000) då det är genom att blanda element från olika diskurser som diskursers form kan förändras.

Den ”*biologiska mångfalden*” är ett begrepp som är vanligt förekommande i debatten, men som tillskrivs olika innebörd beroende på vem som talar. Det är således ett exempel på en flytande signifikant, d.v.s. ett begrepp som ges olika betydelse i olika diskurser. I citatet nedan framstår det som om den biologiska mångfalden hotas av en hög boskapsuppfödning;

*Boskapsuppfödningen tar 30 procent av jordens landyta i anspråk. Därmed utgör den ett av de större hoten mot vår allt mer utarmade biologiska mångfald (Holm, Vänsterpartiet, 2007-03-05 Aftonbladet).*

En flytande signifikant indikerar ett begrepp som olika diskurser alltså strävar om att fylla med just sitt egna innehåll utifrån sin egen världsbild. I detta citat kopplas en ”*utarmad biologisk mångfald*” ihop med en ökande boskapssektor. Som vi kommer att se längre fram i detta kapitel återkommer begreppet, men då som argument *mot* en minskad köttkonsumtion.

*Det är dags att Sverige tar sitt ansvar för Östersjön och klimatet och ett enkelt sätt att göra det är genom förändrade matvanor. Gör vi ingenting nu, kommer nästa generation att se tillbaka på vår tid och undra hur något så självklart och viktigt kunde vara så svårt för oss- precis som vi idag skakar på huvudet åt dem som var emot allmän rösträtt (Paulsson m.fl. 2011-06-05 i Aftonbladet ).*

I citatet ovan görs Sverige synonymt med individer som konsumerar mat och matvaror och Östersjön kopplas till klimatet. Att ”Sverige” tar sitt ansvar innebär här att svenskarna ändrar sina matvanor och konsumtions mönster gällande livsmedel. Här handlar om individens ansvar som konsument, bara vi ändrar våra matvanor så kan vi rädda miljön vilket i texten framställs uttrycks som ”enkelt” men utan att författarna närmare beskriver hur. I citatet kan även en politisk diskurs urskiljas, där man använder sig av liknelsen med rösträtt, det kan var ett sätt att skapa legitimitet på då den politiska diskursen är en av de största diskurserna i det svenska samhället. Lösningen på miljöproblemet blir att individen handlar rätt, inte att man på en politisk nivå lagstiftar.

*Och så en obehaglig sak till, innan jag vänder på steken: hela 18 procent av de globala utsläppen av växthusgaser kommer från den intensiva köttindustrin! Som där med påverkar klimatet mer än världens samlade transporter. Allt enligt FAO, FN:s livsmedelsorgan (biolog, 2007-08-11 i GP) .*

Genom att referera till välkända myndigheter och organisationer tillskrivs argumenten tyngd och trovärdighet. Detta är en form av manifest intertextualitet vilket åsyftar att i en text explicit hänvisa till en annan text, vilket är ett sätt att stärka sin argumentation och öka sin trovärdighet. Detta visar på att man i och tal och skrift aldrig börjar om från början utan alltid bygger vidare på tidigare kommunikationsprocesser, så även i debatten om köttkonsumtion. Här använder författaren sig dessutom av en något skämtsam och lite lustig stil i ett försök att lätta upp den tunga fakta han sedan lägger fram. En retoriskt intressant stil som även nästa aktör använder sig av;

*Söndagssteken har blivit vardagsbiff, och i protein-pornografins och kolhydratsfobins 2000-tal uppmanas vi varje dag att äta mer kött och mindre potatis(...)Atkinsdieten är ett globalt miljöhot. Nära en femtedel av de utsläpp av växthusgaser som orsakas av människan, kommer från köttproduktionen. Så smarta energilösningar i all ära- det stora klimathotet är den proteinstinna biffen (Erikson, biolog, 2007-07-24 i Aftonbladet).*

I citatet ovan beskrivs ”Atkinsdieten”<sup>7</sup> vara ett globalt miljöhot och att det används här visar på interdiskursivitet i texten, då begreppet härstammar från en annan diskurs. Dieterna förespråkar mer protein och fett och mindre kolhydrater för att minska i vikt, vilket har lett till en allmän debatt om dieterna som ett hot för miljön. I citatet används modaliseringar med hög affinitet så som ”Atkins dieten är ett globalt miljöhot” eller ” klimathotet är den proteinstinna biffen” vilket gör att författarens påstående uppfattas som sanning. Enligt författaren måste vi ändra våra matvanor för att lösa miljöhotet orsakat av köttkonsumtionen.

Miljöargumenten används i mitt material av Grön Ungdom, biologer, ”Köttfri måndag” och ”svenska artister”.

---

<sup>7</sup> ”Atkinsdieten” beskriver den diet där kolhydratsintaget minskas jämfört med Livsmedelsverkets rekommendationer (2011) och en större mängd animaliskt protein intas. Dieten är omdebatterad då kritiker menar att den ökade köttkonsumtionen är ett hot mot miljön.

## Folkhälsoargumenten

*Fördelen med att äta mer baljväxter och mindre kött är att många köttsorter innehåller stora mängder kolesterol och mättat fett, medan baljväxter är helt fria från kolesterol(kolesterol finns bara i animalier) och innehåller väldigt lite mättat fett. En minskad köttkonsumtion skulle således bidra till en minskning av förekomsten av hjärt- och kärlsjukdomar. (Grön Ungdom, 2005-08-21 i GP).*

Ett annat vanligt argument för en minskad köttkonsumtion handlar om dess negativa konsekvenser på hälsan eller folkhälsan. Att minska köttkonsumtionen skulle enligt detta sätt att argumentera leda till minskad förekomst av de sjukdomar som kan relateras till en hög köttkonsumtion, och författaren uttrycker sig med hög affinitet. Att det bara behövs ätas ” mindre kött ” och inte helt avstå, visar på det förgivet tagna i att äta kött och att en köttfri kost inte ses som något alternativ. I följande citat ser vi ytterligare exempel på detta sätt att argumentera för en minskad köttkonsumtion. Även här framställs påståendena som självklara ”sanningar”;

*Köttkonsumtionen leder till uppkomsten av allvarliga sjukdomar. Den intensiva djurhållningen utgör en perfekt grogrund för virusjukdomar. Viruserna kan förändras genom mutation och överförs från en art till en annan, som vi sett i fallen med fågelinfluensa och svininfluensa. Dessutom leder den ökade köttkonsumtionen till för tidig död i cancer och hjärt- kärlsjukdomar (Svensk mat och miljöinformation, 2009-05-18 i Aftonbladet).*

I citatet ovan används modaliseringar med hög affinitet och en analys av transitivitet i satsen visar att agenten utelämnats. Författaren framstår genom att i texten uttrycka ” köttkonsumtionen leder till. ” eller ” den intensiva djurhållningen utgör.. ” som neutral och objektiv och sanningshalten som hög. Det framgår inte vem det är som konsumerar eller vem det är som är ansvarig för djurhållningen. Här ignoreras det förlopp som lett fram till ”den intensiva djurhållningen” och det saknas helt ansvariga aktörer.

I nästa citat använder en läkare folkhälsoargumentet med hög affinitet och vikten av att inte ifrågasätta normen att äta kött framgår tydligt, trots att det inte står explicit i texten.

*Om en del av köttkonsumtionen ersätts med mer frukt och grönsaker, förbättras hjärtstatistiken ytterligare och förekomsten av fetma, högt blodtryck och diabetes blir betydligt lägre. Det finns ingen som ber dig att bli vegetarian. Du behöver protein. Men du har starka skäl nog att förändra dina matvanor (Läkare, 2011-10-09 i GP).*

Bara ”en del av köttkonsumtionen” behöver ersättas, även här framställs köttätande som något självklart. Att protein även finns i vegetabilier och att man kan överleva som vegetarian bortses, istället upprätthålls i citatet det självklara köttätande och att bli vegetarian framstår som något avvikande och inte ett alternativ.

Folkhälsoargumenten används av Grön Ungdom, Svensk mat- och miljöinformation och en läkare.

## **Rättviseargumenten**

*Samtidigt som mer än en miljard människor idag inte har tillgång till rent vatten, överutnyttjas denna livskälla av köttindustrin. För att producera ett kilo vegetabilier krävs 400-3000 liter vatten. Ett kilo nötkött kräver 15000 liter eller mer (Holm & Johnson, Vänsterpartiet, 2007-03-05 i Aftonbladet).*

Det går i debatten att urskilja en argumentationslinje där en minskning av köttkonsumtionen kopplas till köttproduktionen, som beskrivs vara en del av att upprätthålla ojämlika resursförhållanden i världen. Författarna till citatet ovan menar att köttproduktionen överutnyttjar naturresurser för att sedan konsumeras av de som redan har mat, den rika västvärlden och på så sätt kvarstår den orättvisa fördelningen av resurser.

*Vi ställer oss starkt kritiska till fortsätta låta storskalig boskapsuppfödning ta livsnödvändiga resurser från människor och förstöra vår miljö (2007-03-05, Aftonbladet).*

I citatet ovan, från samma aktörer som i det förra, kombineras miljö och rättviseargumenten, vilket tyder på en interdiskursivitet i debatten.

*Fru talman! Jag är varken vegetarian eller vegan. Jag äter gärna kött av alla slag – småländska isterband, ungersk gulasch eller marockansk lammgryta, för att nämna några läckerheter. Men jag och andra i den rika världen måste lägga om våra vanor av klimat-, miljö- och rättvisekäl (Interpellation 2006/07:318).*

Vänsterpartisten Johnson inleder sitt anförande med att påpeka att han inte är vare sig är vegetarian eller vegan, och ingen annan behöver bli det heller. Vi måste enligt Johnson lägga om våra vanor, men för den sakens skull inte bli vegetarianer. Att be människor att inte äta kött framstår inte som ett alternativ, utan tolkningsföreträde ges det som upprätthåller köttnormen. I nästa citat återkommer Atkinsdieten i debatten, men nu inte bara som hot mot klimatet.

*Hotet från Atkinsdieten är inte bara en klimatfråga. Det är också en fråga om människors överlevnad. Västvärldens köttkonsumtion skapar en oerhört orättvis fördelning av världens resurser (biolog, 2007-07-24 i Aftonbladet)*

Även ovan kombinerar författaren argument för att legitimera sina påståenden. I citatet ovan finns både rättviseargument och miljöargument, vilket pekar på en hög interdiskursivitet, vilket i sig alltså kanske kan vara ett tecken på förändring.

Rättviseargumenten används här av politiker från Vänsterpartiet och en biolog.

## **Argument mot en minskad köttkonsumtion:**

### **Miljöargumenten**

Argumenten mot en minskad köttkonsumtion finner man märkligt nog även hos de aktörer som förespråkar en minskad köttkonsumtion. Tydligast syns de hos de aktörer som anser att en minskad köttkonsumtion är individens ansvar. Lösningen ligger enligt denna argumentationslinje i vägledning och ökad kunskap hos individen om att kunna välja ”rätt kött”. Rätt kött likställs oftast som svenskt kött, från Gröna Gårdar eller Kaprifolkött där korna fått beta fritt ute.

I interpellationen (2006/07:318) som vänsterpartisten Jacob Johnson ställer till jordbruksministern Eskil Erlandsson replikerar ministern att han inte avser reglera omfattningen av köttkonsumtionen.

Köttkonsumtionen är enligt Erlandsson ett miljöproblem som bör lösas på andra sätt. Ministern menar att kunskap och rådgivning samt främjandet av småföretagandet på landsbygden är lösningar på boskapssektorns miljöpåverkan.

*Tiderna har ju förändrats och vi med dem. Storleksrationaliseringar och global handel har fullkomligt ändrat vår livsstil... De positiva effekterna av global handel med livsmedel, inte minst för utvecklingsländerna, är stora och allmänt kända. Vi kan upplysa människor om att göra vettiga miljöval när det, som i detta fall gäller livsmedel.*

Erlandsson använder sig här av objektiva modaliseringar med hög affinitet då han påstår att ”*de positiva*” effekterna av global handel ”*är stora och allmänt kända*”, vilket speglar och främjar hans auktoritet då hans tolkning läggs fram som en sanning. Vidare använder Erlandsson sig av orden ”*vi kan upplysa*” i stället för t.ex. ”vi måste” eller ”vi borde”, vilket kan visa på att det inte är något han ämnar göra eller anser var av stor vikt. Det kan även tolkas som ett uttryck för en liberal linje som handlar om individens ansvar som konsument att själv få frihet att välja.

Erlandsson påstår även med hög affinitet att effekterna av global handel är positiva, vilket är helt emot de rättviseargument som finns i debatten. Generellt använder sig Erlandsson av pseudoargument, d.v.s. argument som egentligen inte talar mot en minskad köttkonsumtion, utan han talar runt ämnet, i citatet ovan nämns t.ex. aldrig kött specifikt.

*Betesbaserad nötköttsproduktion kommer att gynnas i och med detta program liksom extensiv nötköttsproduktion. Bakgrund den är de miljövärden som denna produktion bidrar till i form av bland annat biologisk mångfald och öppet landskap vilka även är värda att stödja från samhällets sida*

”Biologisk mångfald” är (som tidigare nämnts) ett begrepp som används flitigt i debatten men som ges varierande betydelse. Biologisk mångfald kan syfta på en variationsrikedom inom alla arter inom ett visst område, men kan också handla om hela planeten eller en avgränsad del så som ett land eller en kohage (NE, 2012). Begreppet får inget sammanhang förrän det definierats och avgränsats, men används ändå i debatten av flera olika aktörer och sätts emot bl.a. klimatfrågan i stort. Erlandsson använder ”biologisk mångfald” som något som främjas av nötköttsproduktionen och menar även att det förslag han har gynnar nötköttsproduktionen; att vi för miljöns skull borde öka nötköttsproduktionen. Denna produktion beskrivs ha många fler vinster än enbart biologisk mångfald i stasen; ”miljövärden som denna produktion bidrar till i form av *bland annat* biologisk mångfald”. Vilka dessa ytterligare vinster av en ökad nötköttsproduktion skulle vara presenteras dock inte närmare här. Detta argument används i debatten främst av politiker och biologer.

## **Det biologiska argumentet, d.v.s. argumentet om människan som köttätare**

*Realistiskt sett måste vi dock räkna med att kött framdeles kommer att utgöra en stor del av människan mathållning; som art är också *Homo sapiens* tveklöst omnivor, allätare (biolog, 2005-08-14 i GP).*

Om man studerar modaliteten i citatet ovan genom att titta på graden av, affinitet, ser vi hur författaren på olika sätt förbinder sig med sina påståenden. ”*Måste vi ...*” och ”*...tveklöst...*” visar på hur tolkningar läggs fram som om de vore fakta. Trots att författaren är för en viss minskning av köttkonsumtionen upprätthåller han samtidigt normen om köttätande genom att påstå att vi borde minska köttätandet. Så är även fallet i nästa citat, i en annan artikel skriver av samma aktör.

*Ack, ja, vad ska vi då göra, vi som älskar Moder Jord- och en saftig biff! (... )Vi borde minska konsumtionen nöt en smula, men samtidigt uteslutande köpa svenskt, från kor och får som huvudsakligen*



*äter gräs och som betar marker i vår egen region (biolog, 2007-08-11 i GP)*

Här används modaliseringar med låg affinitet, ”vi borde minska konsumtionen av nöt *en smula*” utesluts en vegetarisk eller vegansk kosthållning. Dessutom är det konsumtionen av nöt som borde minska, annat kött nämns inte. Författaren framställer sin tolkning av människan som en köttätare som sanning utifrån sin position som expert (biolog) inom området, enligt hans påstående är människan allätare vilket innebär att kött ingår i dieten. Att en människa trots att hon är allätare skulle kunna utesluta kött i sin diet framställs här inte som ett realistiskt alternativ. Denna argumentation förs i den debatt som undersökts av biologer.

### **Argumentet om den inhemska produktionen**

*De cirka 100 000 hektar vackra och artrika naturbetesmarker som inte betas och nu snabbt slyar igen skulle kunna hävdas och bevaras öppna och attraktiva för åretrunboende och turister. Landsbygden hålls levande, jobb stannar kvar. Med andra ord: Vi behöver en egen svensk ”pampasbiff”- som knycker tillbaka marknadsandelar från importköttet (biolog, 2005-08-14 i GP).*

I citatet ovan ses ”*en svensk pampasbiff*” som möjlig väg till en minskad köttkonsumtion. Ur det som författaren kallar ”*natur och rättvisesynpunkt*” borde köttindustrin omstruktureras och ett svenskt jordbruk där djuren får beta fritt och utan kraftfoder är en del av den nya strukturen. Detta för att minska energiförbrukningen samt öka kvaliteten på köttet då gräsbete ger ett kött med högre omega 3- fett och E vitamin. I detta sätt att argumentera konstrueras problemen med köttkonsumtion som en fråga om import. Här synliggörs en annan lösning på problemet än en minskad köttkonsumtion; att öka konsumtionen av svenskt kött och minska andelen importerat kött. Hotet mot klimatet verkar inte vara just köttkonsumtionen eller köttproduktionen i sig, utan den som sker utanför Sverige och importen av denna. Detta argument används även av Erlandsson i interpellationen, där han framhåller att en ökad produktion av svenskt kött hade främjat den svenska miljön. Den globala miljöfrågan är dock inte något Erlandsson tar upp. Argumentet används förutom av politiker även av biologer.

*Vi kan konstatera att nötköttsproduktionen är en viktig del för att uppfylla de svenska miljökvalitetsmålen; Ett rikt växt- och djurliv och Ett rikt odlingslandskap(...)Jag tycker det är bra, och jag ställer upp på det (svar på interpellation 2006/07:318).*

### **Debattens diskurser**

De diskurser som framträtt genom analysen har fått namnen; den biologiska diskursen, den nationalromantiska diskursen, den liberala diskursen, den globala rättvisediskursen samt konsumentdiskursen.

#### ***Den biologiska diskursen***

Den biologiska diskursen bygger på tanken om människan som allätare och då främst köttätare, det är något som det flesta ställer sig bakom på det sätt att man utgår från en köttätande människa och på så vis utesluter alternativet att vara vegetarian eller vegan. Värderingarna speglar synen på människan som naturlig köttätare och ”herre” över djur och natur.

Diskursen har en låg grad av interdiskursivitet vilket kan tyda på att det är en stängd diskurs som

inte är öppen för förändring, diskursen används i det material som analyserats främst av biologer men stöds även av den nationalromantiska diskursen som bl.a. jordbruksminister Erlandsson använder sig av. Det argument som används inom denna diskurs är de motargument som finns d.v.s. miljöargumenten, det biologiska argumentet samt argumentet om den inhemska produktionen. Då man inom diskursen utgår från människan som köttätare blir det biologiska argumentet en självklarhet och med det följer behovet av köttproduktion och då gärna en inhemsk produktion. Problemformuleringen inom denna diskurs är hur man ska minska men främst förändra köttkonsumtionen, så att det kött som konsumeras är det ”rätta” (det svenska, från frigående betesdjur).

### ***Den nationalromantiska diskursen***

Inom denna diskurs utgår man ifrån bilden av Sverige som Moder Jord, med öppna ängar och hagar där fridfulla kor betar fritt. En småskalig, klimatvänlig produktionen av kött är något nationen kan vara stolt över. Sverige görs synonymt med öppna landskap och köttkonsumtion framställs som en naturlig och viktig del i det svenska samhället. De argument som finns inom denna diskurs är främst motargumenten om den inhemska produktionen och miljön. Dessa argument används för att legitimera den bild av Sverige som diskursen förmedlar, där djur och natur spelar stor roll men även en hög näringsverksamhet och en levande landsbygd. Problemformuleringen inom denna diskurs handlar inte om en allt för hög köttkonsumtion, utan om en för hög import av utländskt kött. För att citera jordbruksministern;

*Jag har inte för avsikt att till kammaren återkomma med det som interpellanten efterfrågar i den andra frågan, alltså en reglering av hur mycket kött vi ska äta. Däremot ska vi fortsätta stödja de betesgående djuren. Det hoppas jag vi är överens om därför att det har en positiv effekt på vår landskapsbild och på de miljömål som vi varit överens om i kammaren sedan en lång tid tillbaka(...) så att vi får näringsverksamhet i alla olika delar av vårt vackra land (svar på interpellation 2006/07:318)*

Ministern avser inte att reglera köttkonsumtionen men poängterar vikten av att ”hela Sverige ska leva” och att bidrag till lantbruk har en positiv effekt på landskapsbilden, vilken dock inte beskrivs eller definieras närmare. Hur en minskad köttkonsumtion skulle vara ett hot mot de betesgående djuren framgår inte. Det framgår tydligt att bilden av Sverige är ett vackert, naturligt landskap med en vid och utspridd produktion och näringsverksamhet. Lösningen inom denna diskurs är en högre konsumtion och produktion av det svenska köttet.

### ***Folkhälsodiskursen***

I denna diskurs motiveras en minskning av köttkonsumtionen genom att fokusera på folkhälsoperspektivet; genom minskad köttkonsumtionen kan man främja folkhälsan. Det argument som dominerar denna diskurs är just folkhälsoargumentet men även argumentet om miljön används. Enligt miljöargumentet mot en minskad köttproduktion är det bättre för hälsan att äta kött från djur som betar ute då det skulle berika köttet med mer fettsyror. En lösning som presenteras är att regeringen bör driva en folkbildningskampanj för att informera om köttkonsumtionens påverkan på hälsan;

*Regeringen bör också satsa på en omfattande folkbildningskampanj om den höga köttkonsumtionens negativa effekter för miljön och även hälsan (Grön Ungdom, 2005-08-09 i GP).*

Inom denna diskurs är det Sveriges befolkning i stort som får betala för den höga köttkonsumtionen genom negativa effekter på hälsan;

*I slutändan är det också vi i Sverige i stort som får betala för ökad fetma, för mer hjärt och*

*kärlsjukdomar och för de klimat förändringar som följer på vårt levnadssätt(Grön Ungdom, 2010-10-30 i Aftonbladet)*

Här formuleras även en uppfattning om att det skulle minska förekomsten av vissa kostrelaterade sjukdomar om det bara konsumerades ”rätt” kött, d.v.s. kött från djur som fått beta fritt ute;

*Bättre hälsa, eftersom biffdjur som äter gräs istället för mycket spannmål bildar mer omega 3-fett i sina vävnader. Fettsyror som i vår kropp förebygger hjärt – och kärlsjukdomar, kanske rent av Alzheimers(2007-08-11 GP).*

### **Den globala rättvisediskursen**

Inom denna diskurs kombineras olika argument och det refereras ofta till välkända organisationer så som t.ex. FN för att ge argumenten legitimitet och tilltro. De argument som kombineras är miljö och rättviseargumenterna då de kan stödja varandra, då det som i västvärlden kan uppfattas som ett miljöproblem ofta drabbar andra delar av världen först eller störst. Ett exempel är den stora vattenåtgången inom köttproduktionen trots många människors brist på dricksvatten i U-länder. Diskursen utgår från en verklighetsbild och ett förhållningssätt som menar att köttproduktionen är med att upprätthålla de ojämlika resursförhållanden som finns i världen. Problemet med den ökande köttkonsumtionen är alltså att den upprätthåller ojämlika maktförhållanden i världen och skapar på så vis orättvisa. Ett exempel på hur man talar inom denna diskurs är citatet nedan;

*Varje dag dör 100000 människor av hunger. Om vi i västvärlden minskar vår köttkonsumtion med bara en tiondel frigörs odlingsmark för att föda de många miljoner människor som varje år dör av hunger.”(Paulsson, Köttfri måndag 2011-06-05 i Aftonbladet).*

Ett annat exempel från den globala rättvisediskursen är följande;

*Västvärldens köttkonsumtion skapar en oerhört orättvis fördelning av världens resurser(biolog, 2007-07-24 i Aftonbladet).*

I denna diskurs finns bara aktörer som är för en minskning av köttkonsumtionen, även om diskursen samtidigt deltar i att reproducera köttnormen. Motivet till att minska köttkonsumtionen verkar vara en vilja att förändra maktstrukturer och relationer i världen, och en önskan om en mer rättvis fördelning av jordens resurser. Någon konkret lösning är svår att finna inom denna diskurs, bortsett från en generell uppfattning om att en minskad köttkonsumtion skulle bidra till mindre orättvis fördelning i världen.

### **Konsumentdiskursen**

Konsumentdiskursen kommer till uttryck i argumentationen om köttkonsumtion som individens och ansvar och diskursen appellerar till medborgarna i Sverige främst som konsument. Det framstår som att det är som konsument man har möjlighet att påverka köttkonsumtionen. Genom att hänvisa till individens ansvar fräntas staten ansvar att reglera köttkonsumtionen eller avsätta andra politiska styrmedel för detta. Genom att konsumera ”rätt” kan man minska de eventuella hot den höga köttkonsumtionen innebär, något som är att jämföra med Earth Hour, ett projekt som riktar sig till individer där man genom att släcka lampan en timme om året ska hjälpa till att minska klimatpåverkan. Som konsument och som individ verkar man kunna påverka klimatförändringarna stort genom att göra ”rätt” val när det gäller vad man väljer att äta. Argumenten som används riktar sig mot en individnivå, och lösningar verkar vara just att som individ och konsument handla rätt. Även förslag som köttskatt ingår i konsumentdiskursen, då lösningen för att minska köttätandet är

att öka priset på köttet och minska priset på gröna alternativ. Som en vänsterpartist påpekar;

*... biffen måste kosta mer- och de gröna alternativen mindre (2007-03-05, Aftonbladet).*

Forskare från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tillsammans med representanter för Naturskyddsföreningen och Middagsfrid ger också uttryck för konsumentdiskursen i följande citat.

*Vi konsumenter måste ändra vårt beteende och kött måste bli ett komplement istället för att vara huvudingrediensen på tallriken. Tyvärr är det få idag som verkar för detta, utan istället har de miljömärkningar och certifieringar som finns på den svenska livsmedelsmarknaden ett producentperspektiv ... Det hela kokar ned till att vi alla måste ändra våra konsumtionsmönster (2011-05-23 i GP).*

Inom diskursen är medborgarna i Sverige främst konsumenter och lösningen som föreslås är alltså att konsumtionsmönster ändras eller att regeringen tillsätter politiska styrmedel så som en köttskatt för att motivera konsumenterna.

*Det ger friheten att välja vad man ska lägga sina pengar på.(...) Får man som konsument betala kostnaden som en punktskatt på produkten kan man välja bort denna kostnad (Svensk mat- och miljöinformation 2009-05-18 i Aftonbladet).*

I citatet ovan synliggörs den liberala tanken inom konsumentdiskursen, tanken om att man som konsument ska få mer frihet att välja själv. Med ansvaret att själv välja kommer tydligen även friheten, dock bara för dem som har den ekonomiska möjligheten att välja.

## **Hur förs den diskursiva kampen i debatten om köttkonsumtionen?**

De fem diskurser som framkommit genom min analys är den biologiska diskursen, den nationalromantiska diskursen, folkhälsodiskursen, den globala rättvisediskursen och konsumentdiskursen. Det är således dessa diskurser som utgör diskursordningen.

I debatten om köttkonsumtion förs en kamp om olika verklighetsbilder där vissa sanningar eller tolkningar av verkligheten framställs som mer sanna än andra, för att på så sätt uppnå hegemoni. För att synliggöra denna kamp har jag undersökt diskursordningen, vilken styr och utgör de resurser som finns. Diskursordning kan som tidigare nämnts (se teorikapitlet) beskrivas som flera diskurser som vill etablera sig inom samma område, och på så sätt utgör diskursordningen också platsen för en diskursiv konflikt. De diskurser som finns och som möjliggör vissa sätt att tala och vissa verklighetsbilder, omöjliggör samtidigt andra sätt att förstå och uppfatta världen. En diskurs definieras på så vis också av det som inte sägs och de aktörer som saknas. Detta kan sedan kanske ha betydelse för den sociala praktiken. Till exempel kan de politiker som har makten att tillsätta styrmedel för att minska köttkonsumtionen upprätthålla den rådande diskursordningen. Det kan göras genom att med hög affinitet beskriva situationen utifrån sin egen diskurs och på så sätt stänga diskursen för andra sätt att beskriva problemet eller eventuella lösningar. I denna studie verkar den nationalromantiska diskursen dominera. Problemformuleringen inom denna diskurs är inte hur man ska minska köttkonsumtionen utan hur man bör minska importen av utländskt kött och på så sätt upprätthålls köttnormen. De som argumenterar mot en minskad köttkonsumtion använder oftare en hög grad av affinitet än de som är för vilket kan tyda på att de dominerar diskursordningen. Den nationalromantiska diskursen ligger nära den biologiska diskursen, då de delar samma

grundläggande värderingar om människan som köttätare, och delar både problemformulering och till viss del även lösning. Den nationalromantiska diskursen stänger ute den globala rättvisediskursen genom att uppfatta globaliseringen som något positivt och helt utesluta de argument som handlar om ojämnliska maktförhållanden i världen. Dock är bägge dessa diskurser öppna för folkhälsodiskursen då man genom att konsumera ”rätt” kött skulle kunna minska förekomsten av vissa kostrelaterade sjukdomar. Konsumentdiskursen har en relativt hög grad av interdiskursivitet och både förespråkare för en minskad köttkonsumtion och motståndare deltar här. Denna diskurs accepteras av både den nationalromantiska och den biologiska då bägge dessa diskurser uppfattar lösningen som en konsumentfråga. Då de diskurser som dominerar är mot en minskad köttkonsumtion stödjer varandra och stänger ute andra tolkningar av problemet som t.ex. den globala rättvisediskursen verkar möjligheterna till förändring små. Flera aktörer i debatten använder sig av flera olika diskurser i sitt sätt att argumentera t.ex. kan politiker använda sig av både den nationalromantiska diskursen och konsumentdiskursen i debatten. Relationen mellan dessa inbördes relaterade diskurser kan förstås som en kamp om hegemoni om de utgår från olika uppfattningar om världen. Om de som i fallet med den biologiska och den nationalromantiska diskursen delar samma verklighetsbild, kan diskurserna stödja sig på varandra och på så vis tillskriva varandra legitimitet och trovärdighet.

Genom analysen framkommer också att den rådande diskursordningen upprätthåller normen om köttätande i samhället. Då varje kommunikativ händelse enligt Fairclough (Winther Jörgensen & Phillips, 2000) fungerar som en form av social praktik påverkas den sociala praktiken genom förhållandet till diskursordningen. Debatten som studerats visar på två olika diskursiva kontexter, den diskursiva och den sociala kontexten. Den diskursiva kontexten berör vilka diskurser som återfinns i debatten som till exempel ”miljödiskursen” eller ”folkhälsodiskursen”, då flera av aktörerna i debatten rör sig mellan diskurserna och är aktiva inom flera områden. Den sociala kontexten för diskursen kan vara dels seminarium och aktiviteter som föreningar anordnar dels interpellationer i riksdagen (Sahlin, 1999). Ett exempel på detta kan vara den ”vegetariska dagen” i Östersunds skolor som infördes 2010 i alla stadens skolor. Efter ett medborgarförslag från en gymnasieelev beslutade kommunen att införa en vegetarisk dag med syftet att ändra attityder och bidra till ett bättre klimat (Olsson, 2012, 23mars). I detta fall har debatten om köttkonsumtionens negativa följder resulterat i ett politiskt beslut om att införa en vegetarisk dag i Östersunds skolor. Både åsikterna gällande problemformuleringen i debatten, vems ansvar det är och hur lösningen ser ut går isär. Vissa aktörer i debatten anser att lösningen ligger på en strukturell nivå, genom regleringar eller en politisk policy andra att det är på individnivå som förändringar bör ske. Den problemformulering som dominerar debatten är den om att svensken konsumerar fel och framför allt för mycket kött. Att svensken konsumerar kött ses inte som ett problem utan som en självklarhet. Det leder till slutsatsen att så länge de diskurser som finns i debatten inte ifrågasätter köttets självklarhet på tallriken är möjligheterna till förändring små. Dock bör tilläggas att området och debatten är relativt nytt så möjligheten finns, att om debatten fortsätter och diskurserna med tiden förändras kanske även normen om köttätandet ifrågasätts.

## Diskussion

I den första delen av detta kapitel kommer metodvalet att diskuteras. I den andra delen kommer studiens resultat att sammanfattas och diskuteras för att kopplas tillbaka till syfte och frågeställningar. Syftet för studien var att kritiskt granska och analysera debatten om köttkonsumtion i svensk dagspress mellan åren 2002 till 2011. Ambitionen var att använda kritisk diskursanalys för att spåra hur olika aktörer i debatten talar om köttkonsumtion, samt hur olika ställningstaganden motiveras. Det var viktigt att utifrån kostvetenskapens syfte att undersöka mötet mellan mat och människa, studera hur vissa förhållningssätt kring köttkonsumtion framstår som mer självklara än andra och vilka konsekvenser detta kan tänkas ge.

## Metoddiskussion

Då kvalitativ forskning inte söker generalisera utan vill undersöka karaktären av något, tolka eller förstå kan det uppfattas som om subjektiviteten hotar studiens trovärdighet. Diskursanalysens syfte är inte att studera hur verkligheten *egentligen* är eller vad människor *verkligen* menar, utan istället studera och synliggöra hur vissa utsagor framställs som mer sanna än andra. Därför bör man som forskare försöka ställa sig främmande inför sitt material, något som kritisk diskursanalys erhåller verktyg för. Det är genom att redogöra för min egen förförståelse, vara öppen och tydlig i processens alla steg som studiens subjektivitet ändå inte påverkar resultatets *trovärdighet*.

Då man som forskare är medkonstruktör av diskursen man vill studera genom sådant som urval och studiedesign, finns inom socialkonstruktionistisk forskning begreppet *reflexivitet*. Begreppet innebär att man använder sina egna teorier på sin egen forskningspraktik (Winther Jørgensen & Phillips, 2000), vilket innebär att man som forskare är medveten om sin egen utgångspunkt och förförståelse samt hur den relationen påverkar studiens resultat. Genom att fundera över detta begrepp, framstår det som ytterst viktigt att motivera de forskningsmässiga val som gjorts så som avgränsningar och urval.

*Reliabiliteten* i studien uppskattar jag vara uppnådd genom studiens *transparans*, genom att vara så öppen som möjligt med min förförståelse samt att tydligt och noggrant ha redovisat analysen så att läsaren ska kunna följa processens alla steg. Ambitionen har varit att läsaren ska kunna förstå hur tolkningen av textmaterialet har lett fram till studiens slutsatser.

Svagheterna med studien är dels avgränsningen och urvalet, dels valet av teori och metod. Hade t.ex. andra tidningar eller andra media använts för insamlandet av textmaterial är det möjligt att resultatet sett annorlunda ut. När man som forskare använder sig av kritisk diskursanalys och därmed är medkonstruktör blir forskningen en högst subjektiv tolkning, vilket gör att resultatet säkert sett annorlunda ut om min förförståelse eller kulturella bakgrund varit annorlunda. Det har också varit studiens svårighet, att hela tiden medvetandegöra min egen förförståelse och urskilja mina egna förutfattade meningar. Då jag är helt nybörjare inom diskursanalysen och med tanke på studiens tidsram och omfång kan analysen av materialet kanske inte blivit så djupgående som teorin tillåter.

## Resultatdiskussion

Debatten utgörs till största delen av aktörer som är *för* en minskad köttkonsumtion, och eftersom motparten sällan syns eller hörs är det svårt att förstå vilka hinder som ligger till grund för en politisk policy kring en minskad köttkonsumtion. Är det så att ”rätten” att konsumera kött är så

normaliserad att den inte behöver uttryckas? Resultatet av analysen visar hur debatten utgår från en outtalad och gemensam ”sanning” om att människor ska äta kött, vilket utesluter alternativa tolkningar eller uppfattningar. Möjligtvis förs det en debatt som ifrågasätter detta men inte i de media som granskats i denna studie.

I debatten är det alltså främst de som är *för* en minskad köttkonsumtion som hörs och syns, vilket kan visa på att den rådande verklighetsbilden är den om köttätandet som en självklarhet. Bilden av köttkonsumtionen ses som en naturlig del i den svenska matkulturen och livsstilen, och att vara vegetarian ses inte som ett alternativ. Tolkningsföreträdet verkar ligga hos de aktörer som betonar det svenska landskapets centrala roll i att producera mat till dess invånare. Debatten upprätthåller köttnormen som reproduceras även av de aktörer som är *för* en minskad köttkonsumtion. Genom att alla aktörer i debatten är delaktiga i att reproducera normen att äta kött, blir normen vare sig ifrågasätt eller synliggjord. Då diskurser är normskapande, men samtidigt föränderliga är det spännande att se vilka som har inflytande över diskursen för att kunna se vem som egentligen har makt att skapa eller bryta denna köttnorm. I analysen framkommer det att en grundläggande utgångspunkt för alla diskurser är köttätandets självklarhet.

Genom analysen synliggörs även olika bilder av problemet med den ökande köttkonsumtionen. Den biologiska diskursen formulerar problemet på samma sätt som den nationalromantiska diskursen, d.v.s. att det är en för hög import av utländskt kött och en för låg produktion av svenskt kött. Folkhälsodiskursen anser problemet vara den allt för höga köttkonsumtionens negativa effekter på hälsan. Den globala rättvisediskursen formulerar problemet men den höga köttkonsumtionen som något som upprätthåller ojämnligheter i världen medan konsumentdiskursen anser problemet vara hur konsumtionen ser ut. Det konsumeras utifrån denna diskurs fel i fråga om *hur mycket* som konsumeras, mer än *vilket* kött. Dels definieras alltså problemet med köttkonsumtion som att det handlar om en *alltför hög konsumtion* av kött. En annan problemformulering handlar om en *alltför hög import* av kött och/eller *för låg konsumtion* av svenskt kött. I linje med dessa problemdefinitioner kan två lösningar uppfattas; å ena sidan regleringar och/ eller andra politiska styrmedel, å andra sidan individens moraliska ansvar som konsument genom kunskap och vägledning. Att ifrågasätta köttätandet är en otänkbar lösning, alternativet vegetarian eller vegan syns inte alls i debatten.

Denna övergripande ”köttediskurs” ger uttryck för en förståelse om att köttkonsumtionen i Sverige i dag påverkar klimatet och folkhälsan. Diskursen relaterar till bl.a. miljödiskursen och lånar ord och begrepp därifrån vilket tyder på hög interdiskursivitet. Genom att låna uttryck och ord från andra relaterade diskurser som formas av och formar den nya debatten, förändras ständigt diskursens innehåll. De diskurser som dominerar debatten, d.v.s. den nationalromantiska och den biologiska förstärker diskursordningen genom att ingen av dem ifrågasätter köttätandets självklarhet.

Diskursens konsekvenser är dels diskursiva konsekvenser, som hur den inverkar på andra diskurser som folkhälsodiskursen eller miljödiskursen, dels sociala konsekvenser som hur diskursen kan påverka t.ex. köttnormen i samhället eller kanske en köttskatt.

I studien framkommer att debatten domineras av män. De få kvinnor som deltar gör det tillsammans med män, undantaget en kvinnlig läkare som står som ensam författare till en debattartikel. Av tradition symboliserar köttet makt och manlighet och studier visar att män konsumerar mer kött än kvinnor (Livsmedelsverket, 1998). I artikeln *Gendered fare: A qualitative investigation of*

*alternative food and masculinities* (Nath, 2011) framkommer det att det finns en uppfattning om ett samband mellan köttkonsumtion och manlighet. Den enligt studien rådande maskulina normen att äta kött, kan påverka och försvåra möjligheterna för att minska köttkonsumtionen och öka intaget av frukt och grönt. Vilket är vad de rekommendationer som Livsmedelsverket ger uttrycker d.v.s. max 500 gram kött i veckan och minst 500 gram frukt och grönt om dagen, i jämförelse med de ca 230 gram om dagen (egen uträkning utifrån Jordbruksverkets statistik ovan) som en man i genomsnitt konsumerar i Sverige idag.

Att anlägga ett genusperspektiv inom folkhälsoområdet kan vara av vikt för att dels synliggöra levnadsvillkor som är relaterade till genus, dels för att uppmärksamma frågor om makt som är relaterade till genus och normer i samhället. Enligt Statens folkhälsoinstituts skrift ”Folkhälsofrågor ur ett genusperspektiv” (Hammarström & Hensing, 2008) kan ett genusperspektiv på folkhälsopolitikens målområde tio (se bakgrundskapitlet) innebära att man bl.a. tittar på kopplingen mellan just hälsovanor och hur genus formas. Exempelvis hur en dominerande manlighet skapas genom destruktiva hälsovanor (Ibid) vilket skulle kunna vara en allt för hög köttkonsumtion, som i sig skulle kunna öka förekomsten av vissa livsstilsrelaterade sjukdomar. Detta skulle kunna motarbetas genom att undersöka de kulturella föreställningar om vad som anses vara feminint respektive maskulint och vilka maktordningar som genomsyrar samhället och på så vis påverkar kvinnor och mäns liv.

## Slutsats

Studiens resultat visar att aktörerna i debatten främst är politiker från Vänsterpartiet och Miljöpartiet samt personer från intresseföreningar så som Köttfri måndag. Få läkare, dietister eller kostvetare syns i debatten och inte heller miljö- eller jordbruksministern (bortsett från debatten i riksdagen som var en följd av en interpellation). Det framgår tydligt att det finns två uppfattningar om vad som är problemet, dels den höga köttkonsumtionen i Sverige, dels den höga importen av kött. Normen att köttätandet är en självklarhet som upprätthålls av alla parter i debatten. I debatten synliggörs främst två uppfattningar om hur problemet med köttkonsumtionen bör lösas, dels med politiska styrmedel så som en köttskatt eller vegetariska dagar i den offentliga sektorn, dels att genom att sprida kunskap och uppmana individer till en förändrad konsumtion (vilken som framgått tidigare inte behöver innebära en minskning). Den senare lösningen verkar vara den som dominerar hos de makthavande politikerna då de argument som bl.a. jordbruksministern använder d.v.s. argumentet om att en minskad köttproduktion skulle hota den biologiska mångfalden och det svenska landskapet stödjer denna lösning. Att det ännu inte tillsats några politiska styrmedel för att minska köttkonsumtionen i Sverige kan också vara en indikation på att de politiker som har makten att göra detta, anser lösningen vara någon annan än regleringar eller andra politiska bestämmelser.

## Framtida forskning

Det är av stor vikt att framtida forskning inom området fortsätter och utvecklas för att djupare kunna beskriva och synliggöra vad som påverkar bilden av köttkonsumtion, och hur diskurser kan bidra till att reproducera maktstrukturer i samhället. Det vore vidare intressant att undersöka om problemformuleringen gällande köttkonsumtionen idag görs annorlunda av kvinnor än hos män. Detta då det idag främst är män som har de politiska positioner och makten att avsätta styrmedel för



att minska köttkonsumtionen. Köttkonsumtion har ju ännu inte varit föremål för styrmedel i syfte att minska klimathotet eller främja folkhälsan, vilket möjligen kan ha att göra med köttets symboliska värde och uppfattningen om köttkonsumtion som manligt.

Denna uppsats har behandlat ett ämne där det råder oenighet om hur problemet ska formuleras och hur det bör lösas, vidare forskning bör därför vidga perspektivet och på så sätt vidare undersöka hur normer i samhället påverkar matval och vilka aktörer som är delaktiga i att skapa dessa normer. Hur ser relationen mellan genus och matval ut? Vilka samhällsförändringar behövs för att bryta trenden mot en allt högre och högre köttkonsumtion?

## Referenser

- Abrahamsson, L., Andersson, A. Becker W., Nilsson, G. (2006). *Näringslära för högskolan*. Stockholm: Liber. AB
- Bertilsson, J., & Börjesson, G. (2008). ”Mindre metan från högvastande kor” I Johansson, B. (red.)(2008) *KliMATfrågan på bordet*. Stockholm: Liber.
- Burr, V. (1995). *An Introduction to Social Constructionism*, London: Sage.
- Bäck- Wiklund, M.(1988) .” Fenomenologi: Livsvärld och vardagskunskap” I Månson, P., (red.)(1988). *Moderna samhällsteorier*. ( 6: rev upplagan) Nordstedts Akademiska Förlag.
- Börjesson, M. (2003). *Diskurser och konstruktioner En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Carlsson-Kanayama, A.(2008). ”Kött och klimat – kunskap som funnits länge” I Johansson, B. (red.)(2008) *KliMATfrågan på bordet*. Stockholm: Liber.
- Castel, V., Gerber, P., de Haan, C., Rosales, M., Steinfeld, H. & Wassenaar, T. (2006). *Livestock´s long shadow- environmental issue and options*. Rom: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- CTN ( 1999). ÄT S.M.A.R.T. Hämtad 2012-03-23 från [folkhalsoguiden.se/upload/Mat/Broschyrer%20och%20material/Ät%20SMART%20Minifolder%202008.pdf](http://folkhalsoguiden.se/upload/Mat/Broschyrer%20och%20material/Ät%20SMART%20Minifolder%202008.pdf)
- Dahlin, I., & Lindeskog, P. (1999). *Ett första steg mot hållbara matvanor*. Stockholm: Centrum för Tillämpad Näringslära.
- Olsson, E. (2012, 23 mars). Köttfri dag i Östersund möter motstånd. *Fria Tidningen*. Hämtad 2012-05-08 från <http://www.fria.nu/artikel/92571>
- Edman, S.(2005). *Biffen, Bilen, Bostaden Hållbara laster- smartare konsumtion*. SOU 2005:51. Stockholm: Jordbruksdepartementet.
- Hammarström,A., & Hensing, G. (2008). *Folkhälsofrågor ur ett genusperspektiv*. Östersund. Statens folkhälsoinstitut.
- Jonsson, L., Marklinder, I., Nydahl, M., Nylander, A. (red.) (2007). *Livsmedelsvetenskap*. Lund, Studentlitteratur.
- Jordbruksverket(2012a). *Konsumtionen av kött och annan protein rikmat fortsätter att öka*. Hämtad 2012-03-25 från <http://www.jordbruksverket.se/formedier/nyheter/nyheter2012/konsumtionenavkottochannanproteinrikmatfortsatterattoka.5.44bedb3513533e95e6180001418.html>
- Jordbruksverket(2012b). *Statistik från jordbruksverket, Statistikrapport2012:01*. Hämtad 2012-03-25 från [http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik,%20fakta/Livsmedel/Statistikrapport2012\\_1/Statistikrapport2012\\_1/201201.\\_tabeller.htm](http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik,%20fakta/Livsmedel/Statistikrapport2012_1/Statistikrapport2012_1/201201._tabeller.htm)
- Larsson, SC & Wolk, A (2012). Red and processed meat consumption and risk of pancreatic cancer: meta-analysis of prospective studies. *British Journal of Cancer* 106,sid. 603-607 .
- Livsmedelsverket.(1998). *Riksmaten 1997-1998Kostvanor och näringsintag i Sverige* Hämtad

2012-04-02 från <http://www.slv.se/upload/dokument/rapporter/kostundersokningar/riksmat.pdf>

Livsmedelsverket.(2005). *Vad är SNR?* Hämtad 2012-03-20 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Svenska-narings-rekommendationer/Vad-ar-SNR/>

Livsmedelsverket.(2008). *På väg mot miljöanpassade kostråd. Rapport9-2008.* Hämtad 2012-03-25 från [http://www.slv.se/upload/dokument/rapporter/mat\\_miljo/2008\\_livsmedelsverket\\_9\\_miljoanpassad\\_kostrad.pdf](http://www.slv.se/upload/dokument/rapporter/mat_miljo/2008_livsmedelsverket_9_miljoanpassad_kostrad.pdf)

Livsmedelsverket (2010). *Matcirkeln och tallriksmodellen.* Hämtad 2012-04-17 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Matcirkeln-och-tallriksmodellen/Tallriksmodellen/>

Livsmedelsverket.(2011). *Risker med rött kött och chark.* Hämtad 2012-03-25 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Maten-och-var-halsa/Cancer/Risker-med-rott-kott-och-chark/>

Nath, J. (2010). Gendered fare? A qualitative investigation of alternative food and masculinities. The Australian Sociological Association, *Journal of Sociology, Volume 47 (3):261-278.*

National Encyklopedin. (2012). *Biologisk mångfald.* Hämtad 2012- 05-10 från <http://www.ne.se/sok?q=biologisk+m%C3%A5ngfald>

National Encyklopedin.(2012). *Norm.* Hämtad 2012-05-15 från <http://www.ne.se/sok?q=norm>

Naturskyddsföreningen.( 2009). Rapport, *Kött är mer än klimat-köttproduktionens miljöpåverkan i ett helhetsperspektiv.* Naturskyddsföreningen. Hämtad 2012-04-02 från <http://www.naturskyddsforeningen.se/upload/press/rapport-kottochklimat.pdf>

Pöllänen, E. (2011). *Den gamla köttdisken och den nya köttdiskursen.* Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet. Tillgänglig <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=19464&postid=2275642>

Regeringen(2007). Protokoll 2006/07:67. Hämtad 2012-03-22 från [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2006076\\_GU0967/#{814EDC70-7147-4F4F-AD73-A784F80B6920}](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2006076_GU0967/#{814EDC70-7147-4F4F-AD73-A784F80B6920})

Regeringen (2008). *Regeringens propositon2007/08:110.* Hämtad 2012-03-22 från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/09/78/2ee01484.pdf>

Regeringen (2012). *Motion 2011/12: MJ258.* Hämtad 2012-03-22 från [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/mot-201112MJ258-Minskad-kott\\_GZ02MJ258/](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/mot-201112MJ258-Minskad-kott_GZ02MJ258/)

Sahlin, I.(1999). ”Diskursanalys som sociologisk metod” I Sjöberg, K.(red) (1999). *Mer än kalla fakta.* Studentlitteratur. Lund.

Sonesson, U. & Wallman, M. (2009). *Kött är mer än klimat- köttproduktionens miljöpåverkan i ett helhetsperspektiv.* Naturskyddsföreningen.

Vetenskapsrådet (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Vetenskapsrådet.*

Winther Jörgensen, M.& Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod.* Studentlitteratur:

Lund.

World Cancer Research Funds (2007). *Diet and cancer report*. Hämtad 2012-03-25 från <http://www.dietandcancerreport.org/>

# Bilaga I – Studiens textmaterial

## Dokument från Regeringens hemsida

Interpellation 2006/07:318 om köttkonsumtionens miljöpåverkan

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/09/78/2ee01484.pdf>

## Artiklar i GP, DN och Aftonbladet

2005-08-09 GP	Stoppa stödet till köttindustrin
2005-08-14 GP	Vi behöver en egen ”pampas biff”
2005-08-21 GP	Vi vill inte avskaffa köttindustrin
2007-03-05 Aftonbladet	Biffen- en miljöförstörare som borde kosta mycket mer
2007-04-11 GP	Köttet- en större miljöbov än transportsektorn
2007-07-24 Aftonbladet	Atkins en miljöbov
2007-08-11 GP	Hur hanterar vi köttets lustar?
2009-05-18 Aftonbladet	Inför kött-skatt!
2010-01-15 DN	Hög tid att införa en köttfri veckodag
2010-01-17 GP	Förnuft och känsla
2010-05-04 GP	Så vill politikerna sats på kultur och miljö
2010-10-30 Aftonbladet	Skippa köttet två dagar i veckan
2011-03-20 Aftonbladet	Män är miljöbovar
2011-05-23 GP	Våra matvanor spräcker miljömålen
2011-06-05 Aftonbladet	Inför en köttfri dag i veckan
2011-06-08 DN	McDonalds ökar hotet mot Östersjön
2011-10-09 GP	Köttfria måndagar bra för hälsan och klimatet